

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ В СИСТЕМІ РОЗПОДІЛУ ДОХОДІВ СУБ'ЄКТІВ СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

В.В. Сафонов, аспірант

Одеський національний економічний університет, м.Одеса, Україна

Сафонов В.В. Механізми реалізації регуляторної політики в системі розподілу доходів суб'єктів суспільно-економічних відносин.

У статті розглянуті механізми регуляторної політики в системі розподілу доходів суб'єктів суспільно-економічних відносин. Доведена певна фрагментарність, недостатня комплексність у дослідженні змін, що відбулися в системі розподілу доходів населення, відсутність чіткого подання про границі державного втручання в сферу розподілу, та застосування застарілих підходів до оцінки ефективності реалізації державних функцій у даній області. Пропонуються шляхи вирішення цих проблем.

Ключові слова: суб'єкти соціально-економічних відносин, доходи населення, людський капітал.

Сафонов В.В. Механизмы реализации регуляторной политики в системе распределения доходов субъектов общественно-экономических отношений.

В статье рассмотрены механизмы регуляторной политики в системе распределения доходов субъектов общественно-экономических отношений. Доказана определенная фрагментарность, недостаточная комплексность в исследовании изменений, произошедших в системе распределения доходов населения, отсутствие четкого представления о границах государственного вмешательства в сферу распределения и применения устаревших подходов к оценке эффективности реализации государственных функций в данной области. Предлагаются пути решения этих проблем.

Ключевые слова: субъекты общественно-экономических отношений, доходы населения, человеческий капитал.

Safonov V.V. Regulatory policy implementation mechanisms in the subjects of social and economic relations income distribution

The article discusses the regulatory policy mechanisms of subjects of social and economic relations income distribution. We prove a certain fragmentation, lack of complexity in the study of system of income distribution changes, the absence of the state intervention limits in distribution sphere clear understanding and use of outdated approaches to evaluating the effectiveness of the implementation of state functions in this area. The ways to solve these problems. Solutions to these problems have been proposed.

Keywords: social and economic relations subjects, household incomes, human capital.

Постановка проблеми. Система розподілу доходів виступає як істотний елемент системи національного господарства, у її структурі виділяється система розподілу доходів населення, що є найважливішим каналом «зворотного» впливу рівня і якості життя населення на ефективність й інтенсивність розвитку суспільного виробництва.

Складні й суперечливі процеси переходу до нової системи господарювання й ринкових відносин в українській економіці спричинили глибокі зміни в області добробуту громадян.

Реалізація можливостей, закладених у сучасних продуктивних силах, і модернізація української економіки вимагають, насамперед, нових підходів до розкриття змісту й ролі відносин розподілу доходів, що обумовлюють ефективне нагромадження й використання людського капіталу й ефективне функціонування суспільного виробництва.

Проблема розподілу доходів вирішувалася в рамках практично кожного наукового напрямку. Розробки в даній області велися й вітчизняними економістами в радянський період, але в чинність трансформації, що відбулася, соціально-економічної системи ці розробки повною мірою не можуть бути застосовані в сучасних умовах.

У пострадянський період розвитку вітчизняної економічної теорії основна увага приділялася проблемам впливу ринкових механізмів на розподільні відносини, але досвід українських реформ свідчить про необхідність переосмислення й формування нових підходів до вивчення й реалізації державної політики в системі розподілу доходів. В умовах фінансово-економічної кризи й постановки завдання модернізації української економіки важливу роль грають інструменти державного регулювання системи розподілу доходів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій та невирішених раніше частин проблеми. Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблемами інституційного розвитку та удосконалення окремих

аспектів державної політики в сфері доходів суб'єктів суспільно-економічних відносин займалися такі вчені : Саблук П.Т., Малік М.Й., Кужель В.В., Гришова І.Ю., Булавка О.Г., Кропивко М.Ф., Лупенко Ю.О., Замлинський В.А., Крюкова І.О., Чирва О.Г., Худолій Л.М., Кваша С.М., Стоянова –Коваль С.С., Пугачов М.І., Шпичак О.М. [1-8].

У сучасних українських умовах вирішення проблем розподільних відносин вимагає нових підходів, відомої переоцінки й переосмислення. Дотепер багато аспектів державного впливу на систему розподілу доходів залишаються мало розробленими. Спостерігається певна фрагментарність, недостатня комплексність у дослідженні змін, що відбулися в системі розподілу доходів населення, відсутнє чітке подання про границі державного втручання в сферу розподілу й застосовуються застарілі підходи до оцінки ефективності реалізації державних функцій у даній області.

Формулювання цілей статті. Ціллю статі є дослідження механізмів реалізації регуляторної політики в системі розподілу доходів суб'єктів суспільно-економічних відносин та запропонування шляхів її вдосконалення з огляду на сучасні умови.

Основний матеріал. Із другої половини ХХ століття як єдина методологія наукових досліджень використовуються системний підхід і загальна теорія систем, у рамках яких розподіл доходів населення може бути розглянуте як цілісна система, у структурі якої виділяються об'єкти розподілу, суб'єкти розподілу, а також зв'язку й взаємодії між ними, що утворюють поняття розподільних відносин. Об'єктом розподілу є доходи населення, під якими розуміється будь-який приплив коштів або одержання матеріальних цінностей, що володіють грошовою вартістю, суб'єктами розподілу виступають індивіди і їхні групи. Поняття «групи індивідів» трактується широко - це будь-які певним чином організовані спільності індивідів, об'єднаних стійкими господарськими зв'язками й/або які володіють загальними характеристиками. Прикладами груп індивідів можуть служити домашні господарства, трудові колективи, професійні об'єднання, соціальні верстви й т.д.

На основі методологічних положень про двоїсту природу досліджуваної категорії можна сформулювати розуміння розподілу доходів як економічного явища й економічного процесу, які є взаємодоповнюючими сторонами одного економічного феномена й співвідносяться один з одним як статичний і динамічний аспекти аналізу. Розподіл доходів як економічне явище являє собою систему економічних відносин, що зложилися в даному суспільстві із приводу співвідношення між доходами різних індивідів або їхніх груп, вираженого через ступінь дохідно-майнової диференціації населення. Розмір одержуваного доходу визначається відповідно до міри вкладеного фактору виробництва, мірою потреби (соціальні трансферти) або у відповідності зі сформованими неформальними відносинами між суб'єктами розподільних відносин (особисті зв'язки, суспільне становище.) Розподіл доходів як економічний процес трактується як замкнутий цикл, що характеризується послідовною зміною етапів визначення частки в зробленому продукті кожного суб'єкта розподілу шляхом її перетворення в конкретні форми доходів.

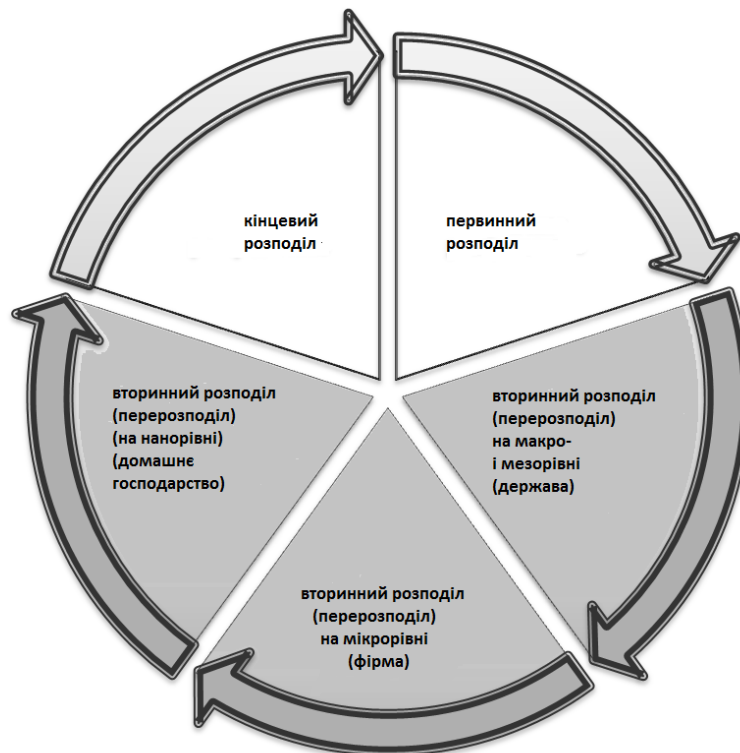

Рис. 1. Цикл розподілу доходів

Ми вважаємо, що розподіл доходів варто розглядати як систему взаємодії «базисних» відносин розподілу прав власності, ресурсів і факторів виробництва й «настроювальних» відносин властиво розподілу доходів. У структурі «надбудови» системи розподілу доходів виділено три фази розподілу: первинна, вторинна й кінцева. Таким чином, систему розподілу доходів можна представити як замкнутий цикл, що поєднує ринковий (первинний і кінцевий) і неринковий (вторинний) розподіл доходів (рис. 1).

Кожній фазі відповідають певні явні й приховані форми й механізми розподілу доходів. На етапі первинного розподілу доходів діє факторно-ресурсний механізм, за допомогою якого доходи розподіляються відповідно до джерел їхнього освіти. На етапі вторинного розподілу діють податково-трансферний, бонусно-благодійний и благодійно-внутрісімейний механізми розподілу. Інструментами податково-трансферного механізму виступають прямі податки на доходи й виплати, спрямовані на соціальну підтримку й захист населення. На третьому етапі в дію вступає податково-ціновий механізм, інструментами якого є непрямі податки й рівень споживчих цін.

Процес трансформації розподілу доходів при переході від централізованої до децентралізованої моделі розподілу й шлях подальших перетворень із метою подолання диспропорцій і відновлення балансу між всіма фазами розподілу показаний на рис.2.

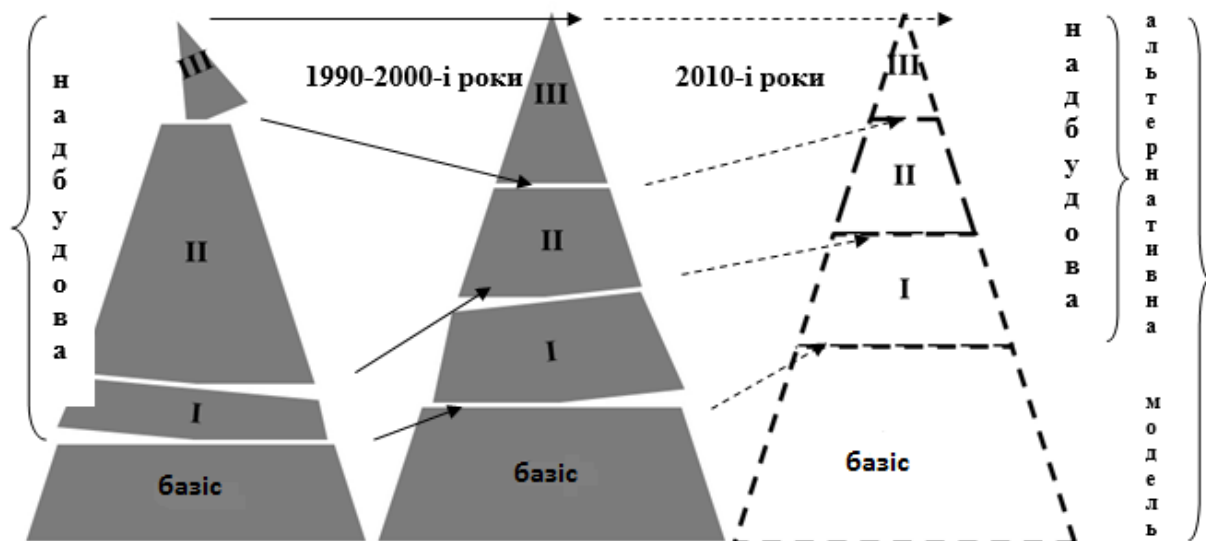

Рис 2. Трансформація системи розподілу доходів, де
I - первинний розподіл, II - вторинний розподіл, III - кінцевий розподіл

Як видно із представленого рисунка, при переході від централізованої моделі розподілу до децентралізованої моделі відбулися наступні якісні зміни системи: а) права власності, ресурси й фактори виробництва були перерозподілені між учасниками розподільного процесу, з'явилися нові форми власності, що знайшло відбиття в збільшенні питомої ваги «базисних» відносин у розподілі доходів; б) слідом за появою нових форм власності з'явилися нові форми факторного розподілу доходів, а старі форми трансформувалися у форми, адекватні сучасним економічним умовам (наприклад, розподіл доходів від здійснення спекулятивної діяльності в розподіл доходів від здійснення підприємницької діяльності як перехід зі схованої в явну форму); в) такі фактори деформації первинного розподілу доходів як невідповідність реального розподілу декларованому принципу розподілу по праці й ігнорування слідом за приватною власністю форм розподілу доходів, обумовлених нею, змінилися новим фактором деформації первинного розподілу - нерівнозначною оцінкою різних факторів виробництва, додання невиправдано великої значимості фінансовому капіталу й зниження оцінки праці; г) скоротилися обсяги державної участі в перерозподільному процесі в частині соціального захисту й соціального забезпечення населення; д) відновлена дія цінового механізму кінцевого розподілу доходів.

Завданнями перетворення розподілу доходів повинні стати: а) збільшення питомої ваги в розподілі доходів «базисних» відносин за рахунок наділення індивідів реальними правами власності; б) відновлення балансу грошових оцінок різних факторів виробництва й подолання деформацій на фазі первинного розподілу доходів; в) збереження в колишньому обсязі або помірне збільшення частки другої фази в розподілі доходів за умови модернізації системи соціального захисту й соціального забезпечення населення; м) подолання надмірної диференціації доходів на стадії кінцевого розподілу.

Для реалізації названих заходів необхідно активна участь держави в регулюванні розподільних відносин. Функції держав, являють собою основні напрямки його діяльності, обумовлені конкретними соціально-економічними й історичними умовами, а також стратегічними цілями й завданнями його

майбутнього розвитку. Серед функцій держави в системі розподілу доходів населення виділені наступні: економічна, соціальна, інституціональна й інноваційна. Економічна функція реалізується через створення загальногосподарських умов функціонування розподілу доходів. Соціальна функція реалізується за допомогою створення й розвитку системи соціального захисту населення. Інституціональна функція укладається в закріпленні в нормативно-правових актах норм і правил поведінки учасників розподілу доходів. Зміст інноваційної функції бачиться в стимулюванні інноваційної активності за допомогою зміни параметрів розподілу доходів.

Реалізація функцій держави в системі розподілу доходів припускає дію алгоритму державного регулювання розподілу доходів, структурі якого виділяються п'ять елементів: етап одержання інформації, етап ухвалення рішення, етап впливу на об'єкт регулювання, етап одержання результатів і зворотний зв'язок між ними. Характерною рисою дії алгоритму державного регулювання доходів населення в українській економіці є порушення зворотного зв'язку між його елементами, що приводить до прийняття рішень і застосуванню коштів й інструментів впливу, неадекватних сучасним господарським реаліям.

Особливості реалізації функцій держави в розподілі доходів обумовлені різною спрямованістю інтересів численних суб'єктів, що утворюють державу як певним чином організовану спільність індивідів; з'єднанням у державі як господарюючому суб'єкті ознак радянського й пострадянського періодів; залежністю динаміки соціальних й інноваційних витрат держави від динаміки політичних циклів; передачею повноважень по реалізації соціальних функцій з державного на регіональний рівень; високим ступенем диференціації, концентрації й поляризації доходів населення; стабільністю структури розподілу. У якості однієї з основних рис держави варто назвати тенденції до самоускладнення й наростання закритості державного апарата.

Реалізація економічної функції в сучасних умовах здійснюється під впливом наступних факторів: з одного боку, тупикова колія екстенсивного росту й соціально-економічна криза останнього років диктують необхідність оптимізувати структуру консолідованого бюджету, з іншого боку, курс на стабілізацію соціально-економічного розвитку не дозволяє скоротити витрати на соціальну сферу. У даному зв'язку на перший план виходять заходи щодо розвитку реального сектора економіки, оптимізації оподаткування й структури державних витрат. Державна політика в даній області визначається особливостями поведінки держави як суб'єкта регулювання. Особливостями реалізації інституціональної функції в сучасних умовах є формальність норм і правил розподілу доходів, з поля дії яких, як правило, випадають індивіди й групи, що володіють специфічним владним ресурсом, і одночасне наростання доцентрових сил у рамках неформального розподілу ресурсів і факторів виробництва й відцентрових сил у рамках розподілу бюджетних зобов'язань.

Розподіл доходів суперечливий по своїй природі. У структурі протиріч розподілу доходів можна виділити внутрішні протиріччя, обумовлені наявністю в суб'єктів розподілу доходів односпрямованих і взаємовиключних інтересів, і зовнішні протиріччя, обумовлені тісним взаємозв'язком розподілу із процесами виробництва, обміну й споживання.

Варто виділяти внутрішні протиріччя на рівні інтересів економічних суб'єктів між: а) державою й населенням, представленим окремими домогосподарствами або індивідами; б) фірмою як носієм інтересів роботодавця й індивідом як найманим робітником; в) банком і домогосподарством (індивідами) як позичальниками й вкладниками банків; г) домогосподарствами (індивідами) і їхніми групами, що конкурують між собою в процесі розподілу доходів; д) індивідами, що входять в одне домогосподарство. Роль держави в дозволі внутрішніх протиріч укладається в максимально можливому знеособлюванні власних інтересів (боротьба з корупцією, пошуком політичної ренти) і створенні механізмів узгодження приватних і суспільних інтересів. У сучасних умовах дії держави в даному напрямку носять формальний характер, прийняті міри не опираються на реально сформовані економічні відносини.

У дисертаційному дослідженні виділені наступні зовнішні протиріччя по фазах відтворення між розподілом доходів й: а) виробництвом, що проявляються в невідповідності витрат отриманим результатам кожної зі сторін виробничого процесу; б) обміном, що проявляються в поглибленні міжгалузевої диференціації доходів і нееквівалентному обміні між різними сферами економічної діяльності; в) споживанням, що проявляються в диспропорціях розподілу купівельної спроможності доходів різних груп населення. Роль держави в дозволі зовнішніх протиріч розподілу доходів населення укладається в проведенні збалансованої соціально-економічної політики по оптимізації структури суспільного виробництва, підтримці реального сектора економіки, розвитку стратегічно важливих галузей і подоланню ресурсовидобувної залежності національної економіки, активізації регулюючої функції державних соціальних гарантій

Основні напрямки реалізації функцій держави в системі розподілу доходів у сучасній українській економіці представлені показниками економічного росту й нагромадження й використання людського капіталу.

З метою подолання неефективності сформованої системи розподілу доходів пропонується модель розподілу доходів у вигляді дерева «цілі - засоби» на основі досягнення економічної ефективності й соціальної орієнтованості розподілу доходів (рис. 3).

Дана модель відображає систему розподілу доходів, що є сполучною ланкою між результатами

економічного росту й нагромадження національного багатства. Розвинені розподільні механізми на стадії циклічного підйому сприяють ефективному розподілу додаткового продукту між індивідами і їхніми групами й раціональним розподілом вигід, одержуваних системою національного господарства в цілому на підвищувальній хвилі циклу, стимулюючи інтенсифікацію суспільного виробництва й нагромадження національного багатства завдяки переходу на інноваційний шлях розвитку. У той же час, за допомогою розвинених розподільних механізмів можливо ефективно залучення елементів національного багатства у виробничий процес.

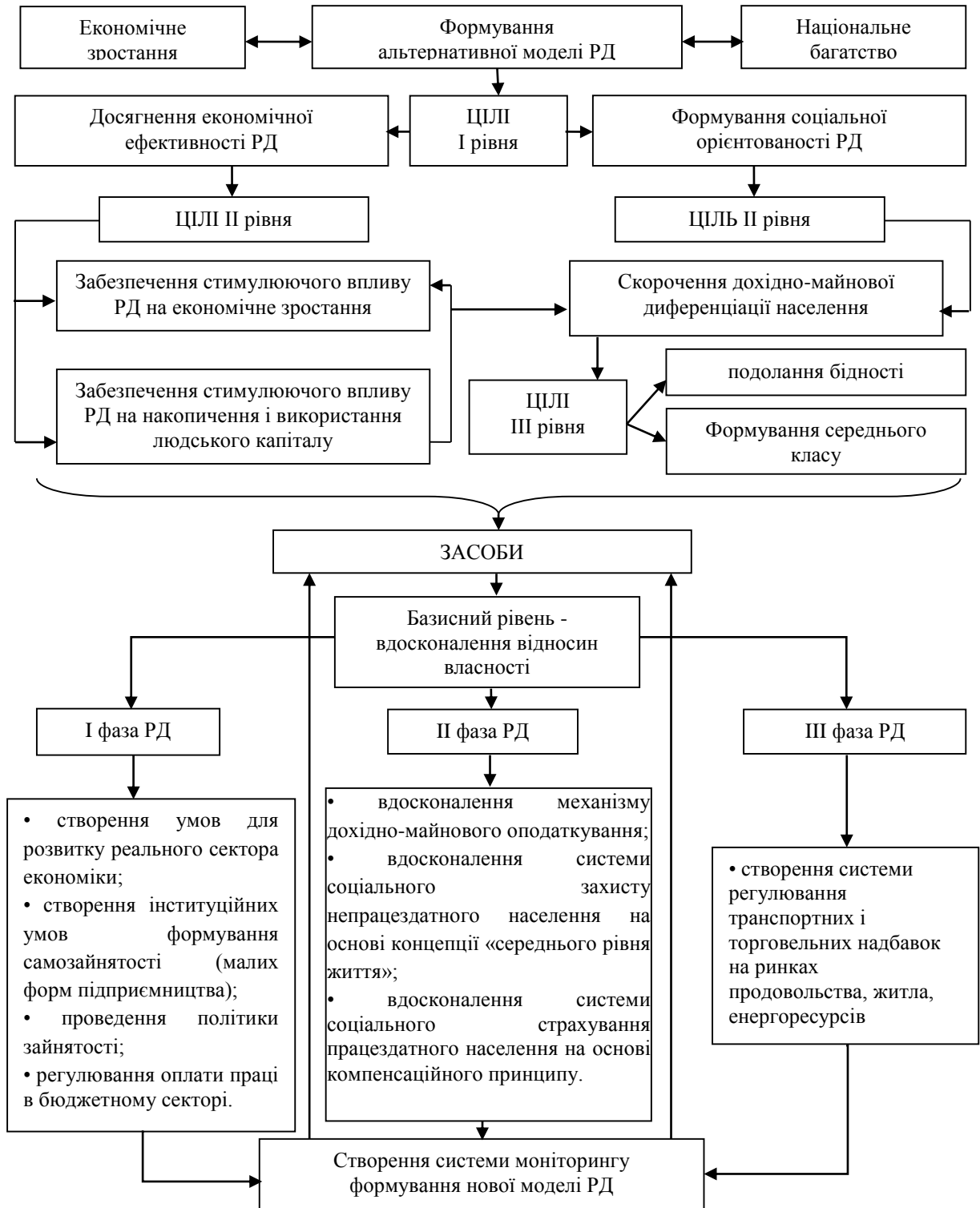

Рис. 3. Альтернативна модель розподілу доходів (РД) у вигляді дерева «цілі - засоби»

На запропонованій схемі метою нульового рівня є формування нової моделі розподілу доходів, досягненню якої сприяє відновлення економічної ефективності й соціальної орієнтованості розподілу

доходів. Економічна ефективність розподілу доходів визначається через стимулюючий вплив розподілу на економічний ріст і процеси нагромадження й використання людського капіталу, а соціальна орієнтованість укладається в подоланні надмірного дохідно-майнового розшарування населення за допомогою рішення проблеми бідності й формування середнього класу.

У якості мер по формуванню економічної ефективності й соціальної орієнтованості розподілу доходів потрібний комплекс заходів, реалізованих на кожній фазі розподілу. Для рішення проблеми бідності й формування середнього класу *на базисному рівні* варто реалізувати заходу щодо вдосконалювання відносин власності, що припускають наділення всіх громадян реальними правами власності на природні ресурси.

Існує два можливих варіанти присвоєння населенням доходів від використання природних ресурсів: перший - через розподіл вилучених доходів між всіма громадянами, представляється не ефективним, оскільки в цьому випадку буде відбуватися так назване «проїдання» сировинних доходів, і відсутня виражена соціальна спрямованість. Більше кращим є другий варіант: інвестування коштів, вилучених із сировинного сектора - національного дивіденду, у реальний сектор економіки, у галузі соціальної сфери, у сполученні з використанням частини сировинних доходів як стабілізатор соціально-економічного розвитку (збереження резервного фонду.) З метою забезпечення прозорості використання коштів, що надійшли в державний бюджет у вигляді національного дивіденду, необхідно законодавчо закріпити за ними позначені напрямки використання. Даний підхід також допоможе вирішити проблему міжгалузевої й міжрегіональної диференціації населення по доходах і підтримати стратегічно важливі галузі. Реалізація даного варіанта перерозподілу сировинних доходів зажадає перегляду системи оподатковування видобутку корисних копалин на основі зміни підходу до оцінки природної ренти, її диференціації відповідно до географічних, геологічних і господарсько-економічних критеріїв.

На етапі первинного розподілу потрібно створити умови для розвитку реального сектора економіки не тільки за допомогою перерозподілу доходів, вилучених як природна рента в сировинному секторі, але й активного залучення доходів населення в економічний кругообіг як внутрішнє джерело інвестицій, чому може сприяти участь у прибутку працівників за допомогою подальшого акціонування підприємств середнього бізнесу; створити інституціональні умови формування самозайнятості (малих форм підприємництва); проводити активну політику зайнятості й регулювання оплати праці в бюджетному секторі; розширити участь державного сектора в стратегічно важливих галузях.

Піддержка малого підприємництва є не тільки формою рішення проблеми безробіття, але й основою формування середнього класу будь-якої розвиненої держави, тому розвиток форм самозайнятості населення, особливо в умовах фінансово-економічної кризи, здобуває особливу актуальність. У цей час, не дивлячись на ряд пільг, наданих суб'єктам малого й середнього підприємництва, а також реалізацію державної програми підтримки малого підприємництва, зберігаються значні адміністративні бар'єри, складність процедур оформлення необхідної документації, корупція, жорсткість податкового режиму, що перешкоджають розширенню сектора. Для формування умов розвитку малого підприємництва необхідне скорочення адміністративних бар'єрів (спрощення процедури й скорочення строків реєстрації малих підприємств), розширення цільових фондів підтримки малого підприємництва й заохочення венчурного кредитування й впровадження нових технологій з метою підвищення продуктивності праці.

Завданням державної політики зайнятості, у першу чергу, повинне стати створення нових робочих місць у реальному секторі економіки, чому буде сприяти напрямок інвестицій у даний сектор за рахунок рівчака коштів з видобувних галузей. Крім того, необхідно відновити престижність робочих спеціальностей і середнього професійної освіти, підвищивши рівень оплати праці працівників даної професійної групи, а також за допомогою розміщення державних замовлень на підготовку фахівців у певній сфері певної кваліфікації й забезпечення випускників середніх спеціальних навчальних закладів робітниками місцями.

Удосконалювання системи оплати праці працівників бюджетної сфери, по-перше, сприяє зниженню диференціації оплати праці за рахунок випереджальних темпів росту заробітної плати самих низькооплачуваних працівників, що приводить до розмивання границь між кваліфікованою й некваліфікованою працею; по-друге, ріст заробітної плати працівників бюджетної сфери нижче запланованих показників і не забезпечує працівникам рівень життя не нижче середнього по країні (дотепер майже в половині регіонів заробітні плати 30% працівників сфери освіти не забезпечують рівень життя, що відповідає прожитковому мінімуму); по-третє, нова система оплати праці несе в собі значні ризики (економічні, управлінські й соціальні.) Крім того, мінімальний розмір оплати праці в українській економіці несе інфляційне навантаження (збільшення мінімальної заробітної плати приводило до росту цін на споживчому ринку) і не виконує регулюючу функцію, що підтверджується статистикою індексу Кейтса, що значно нижче значень аналогічного показника по станах ЄС. З огляду на перераховані недоліки використовуваної системи оплати праці працівників бюджетної сфери, можуть бути сформульовані рекомендації з її подальшого реформування, серед яких можна назвати наступні: уніфікація системи організації оплати праці працівників бюджетного сектора на основі галузевого принципу, обмеження автономії регіонів і передача функцій по організації оплати праці працівників бюджетних організацій відповідним органам виконавчої влади.

На рівні вторинного розподілу доходів необхідно вдосконалювати механізм дохідно-майнового оподаткування, систему соціального захисту непрацездатного населення на основі концепції «середнього рівня життя» і систему соціального страхування працездатного населення на основі компенсаційного принципу. Зміни в системі оподаткування доходів населення обумовлені змінами відносин власності. Найважливішими інструментами перерозподільної політики держави є податок на доходи фізичних осіб, страхові внески в державні позабюджетні фонди й податки на майно.

Можливості прогресивного оподаткування заробітної плати обмежені в чинність її низьких розмірів у порівнянні із закордонними країнами й великим обсягом схованого розподілу, тому потрібно поступово збільшити стандартне податкове відрахування до величини прожиткового мінімуму й граничні значення накопиченого доходу - до прожиткового мінімуму відповідної категорії населення з одночасною компенсацією «витрат» від скорочення надходжень прибуткового податку за рахунок підвищення ставки прибуткового податку на найвищі доходи з наступним відновленням системи контролю найбільш значних витрат, з наступною заміною диференційованої шкали податку на доходи фізичних осіб для різних форм доходів єдиною ставкою на всі види доходів[9].

Потрібно переглянути систему розподілу доходів від НДФЛ між рівнями бюджетної системи з метою часткового маркування прибуткового податку, що направляє в певній частці на здійснення заходів щодо соціальної підтримки й захисту населення, і в умовах виходу з фінансово-економічної кризи призупинити підвищення нормативів відрахувань по страхових внесках у державні позабюджетні фонди, оскільки це збільшує податкове навантаження на фонд оплати праці й може привести до нового витка висновку трудових доходів з-під оподаткування, що приведе до розширення обсягів схованого розподілу доходів.

Українська практика визначення мінімальних соціальних стандартів відрізняється від європейської практики, що укладаються в застосуванні вітчизняною статистикою показника прожиткового мінімуму, що при існуючій методиці розрахунку є показником абсолютної бідності, при цьому значення показників державних соціальних гарантій в Україні значно нижче величини прожиткового мінімуму й не є ефективними інструментами проведення соціальної політики. Показники чисельності громадян, що проживають за рисою бідності, недооцінені через застосування занижених значень границі бідності й відсутності обліку показників інфляції для кожної дохідної групи.

Перебороти обмеження існуючих підходів до визначення риси бідності може перехід від концепції «прожиткового мінімуму» до концепції «середнього рівня життя». Дана концепція припускає, з одного боку, трактування бідності як явища абсолютного, тобто розрахунок фіксованого значення границі бідності, не прив'язаного до значень медіанного або середнього доходу, з іншого боку, відповідно до неї бідність розглядається як стан, при якому індивід самостійно не може забезпечити рівень життя, характерний для даного суспільства з урахуванням сучасних вимог, пропонує вимог, пропонує вимог до його розвитку. Категорію «середнього рівня життя» варто розробити, ґрунтуючись на наступних принципах:

- відповідність набору споживчих товарів і послуг сформованому характеру споживання у верствах населення із середнім рівнем доходу (з огляду на зміщеність вибірок Укстата, можна припустити, що середина буде перебувати не нижче четвертого квінтіля) з урахуванням сучасних вимог, пропонує вимог до розвитку індивіда;

- відповідність нормативів споживання реальному рівню середньодушових доходів і фінансових можливостей держави, що забезпечує для всього населення рівень життя не нижче сьогодення через систему соціальних гарантій;

- облік особливостей споживання в різних регіонах за умови обов'язкового подання проекту споживчого кошика регіону на експертизу з метою контролю обґрунтованості й відповідності нормам законодавства.

На етапі кінцевого розподілу доходів необхідно створити діючий механізм державного регулювання тарифів, торговельних і транспортних надбавок на споживчому ринку у зв'язку зі збереженням високої норми прибутку на ринках продовольства, житла й енергоресурсів.

Висновки. Досягнення поставлених цілей можливо за умови організації безперервного моніторингу змін у системі розподілу доходів і коректування рішень відповідно до вступних інформації. Показники системи моніторингу (табл. 1) доцільно розділити на стратегічні, тобто показники кінцевого результату, і тактичні - проміжні показники.

Таблиця 1

Система показників моніторингу формування альтернативної моделі розподілу доходів

Стратегічні показники	Тактичні показники
<ul style="list-style-type: none"> • фактичний обсяг ВВП; • захворюваність населення (число вперше встановлених захворювань на 1000 чол., смертність); • доступність середнього спеціального й вищого професійної освіти (співвідношення вартості 	<ul style="list-style-type: none"> • темпи росту ВВП; • характер залежності темпів економічного росту від показників нерівності розподілу доходів; • характер залежності показників захворюваності від показників нерівності розподілу доходів; • характер залежності показників доступності освіти від показників нерівності розподілу доходів;

<p>навчання зі середньодушовими (медіанними) доходами населення);</p> <ul style="list-style-type: none"> • показники загальної нерівності розподілу доходів з урахуванням індексів споживчих цін для кожної дохідної групи (коефіцієнт Джині, коефіцієнт фондів); • показники надлишкової нерівності розподілу доходів (коефіцієнт Джині); • чисельність населення з доходами нижче границі бідності; • чисельність населення, що ставиться до середнього класу. 	<ul style="list-style-type: none"> • загальні й частки для кожної дохідної групи індекси споживчих цін; • показники декомпозиції нерівності розподілу доходів по джерелах формування доходів (праву власності на фактори виробництва); • показники ризику бідності (50% й 60% медіанного доходу); • прожитковий мінімум; • показник «середнього рівня життя»; • співвідношення розміру основних державних соціальних гарантій з показником «середнього рівня життя»; • соціальний ефект оподаткування індивідуальних доходів і трансфертів (порівняння коефіцієнтів Джині до й після сплати податків й одержання трансфертів).
--	---

Функції по проведенню моніторингу слід покласти на Міністерство економічного розвитку й торгівлі України.

Літературні джерела.

1. Кужель В.В. Державна підтримка регіональних програм інноваційного розвитку [Електронний ресурс] / І.Ю. Гришова, В.А. Замлинський, В.В. Кужель // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 . – С. 201-206. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>
2. Гришова І.Ю. Вплив інституціональної структури на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / І.Ю. Гришова, В.О. Непочатенко // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 . – С. 47-51. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>
3. Гришова І.Ю. Державна підтримка як невід’ємний механізм економічного зростання. Інституційні чинники розвитку підприємницьких структур. Колективна монографія / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. – Умань: СПД Сочінський, 2013. – С.36-44.
4. Довідник соціальних стандартів, нормативів, вимог і обмежень (для використання при плануванні соціально-економічного розвитку сільських громад і територій) / П.Т. Саблука, М.Ф. Кропивка, О.Г. Булава. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 90 с.
5. Булава О.Г., Александров М.С. Соціальний захист, доходи і рівень життя населення сільських територій // Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери: наукова доповідь /за заг. ред. акад. НААН П.Т. Саблука. – К.:ННЦ ІАЕ, 2011. – С. 50-58.
6. Shpychak O.M. Economic problems of biofuel production regarding food safety of Ukraine / International Scientific Electronic Journal "Earth Bioresources and Life Quality ". – № 1. – February, 2010.
7. Саблук П.Т., М.Ф. Кропивко та ін.. Національна доктрина реформування та розвитку агропродовольчого комплексу України (проект). – Ж. Економіка АПК, №4, 2011- с.3-6.
8. Саблук П.Т., Кропивко М.Ф. та ін.. Напрями поглиблення аграрної реформи на сучасному етапі розвитку АПК (науково-популярне видання) – К.: ННЦ «ІАЕ», 2011. – 37 с.
9. Экономическая теория: Учебник для вузов / [Под ред. Г.П. Журавлевой]. – М.: Инфра, 2000. – 203 с.

Надано до редакційної колегії ____ (дата)

Сафонов Володимир Володимирович / Volodymyr V. Safonov
v-safonov@ukr.net